

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănăfăna, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chisetelana, Codreana, Codrul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațeganul, Însoțire de credit (Vestem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Lucașfărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiăna, Olteana, Oraviciăna, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mânăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Șoimul (Vașcău), Sebeșana (Sebeșul săs.), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercădiana, Sylvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Tărnăveana, Țibleşana, Timișana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul, (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:

pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:

CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Sistarea succesivă a moratoriului.

— Ordonanța guvernului ungar Nr. 2807/915 M. E. —

I. Amortizarea datoriilor în bani supuse moratoriului.

§ 1. Datoriile în bani, expirate până inclusiv ziua de 31 Iulie 1915, întemeiate pe cambii, asignații comerciale, warrant-uri, cecuri și în general pe afaceri comerciale sau alte titluri de drept privat, emise ori încheiate înainte de 1 August 1914 — întrucât în sensul ordonanței Nr. 1040/915 M. E. dela 24 Martie 1915, privitoare la moratoriul VI, au fost supuse moratoriului — sunt a se amortiza după modalitățile fixate în ordonanța prezentă.

Indeplinirea datoriilor în bani, scadente după 31 Iulie 1915, se poate pretinde în întregime la scadență, fără considerare la data nașterii lor — întrucât prezenta ordonanță nu statuiază excepții.

Dacă datoria în bani, în sensul ordonanței prezente, cade sub moratoriu și în baza stipulației sau a legii se cuvin după ea interese, acestea se pot calculă, după rest, și pe timpul moratoriului. După datoriile fără interese se pot calculă interesele legale.

I. Imprumuturi cu amortizație și Imprumuturi ce servesc de bază la emisiunea de scrisuri fonciare.

§ 2. Interesele și ratele de amortizare din capitale expirate înainte de 1 August 1914, ale împrumuturilor pe amortizație în scrisuri fonciare, precum și ale altor pretensiuni, pe baza cărora se emit obligațiuni admise drept cauțiuni și drept plasări de bani orfanali, cari interese și rate de capital, în sensul § 4, I punct 3, a ordonanței privitoare la moratoriu VI, la 31 Iulie 1915 au fost încă supuse moratoriului — sunt a se amortiza în 4 rate egale și anume în lunile No-

embrie 1915, Maiu și Noembrie 1916 și Maiu 1917 și anume în fiecare din lunile acestea în ziua, care după cifra sa corăspunde zilei de scadență, iar dacă ziua aceasta ar lipsi în luna respectivă, în ziua ultimă a lunii.

În conformitate cu alineatul anterior sunt a se amortiza, la împrumuturile amintite, și acele interese și rate de amortizare din capital, cari au devenit scadente în ziua de 1 August 1914 sau după aceea, până inclusiv 31 Iulie 1915 — întrucât se tractează despre un debitor, care este responsabil pentru datorie, afară de debitorul hipotecar.

Dispozițiile alineatului prim au valoare și față de interesele expirate înainte de 1 August 1914 și de ratele de capital expirate până inclusiv la 31 Iulie 1915 ale altor împrumuturi cu amortizație, asigurate prin întabulare — întrucât acelea, la 31 Iulie a. c., au fost încă supuse dispozițiilor ordonanței privitoare la moratoriul VI, § 4 I. punct 10.

Dacă în orîsicare direcție debitorul nu satisface obligamentelor sale de plată, fixate în alineatele de mai înainte, în timp de 15 zile dela primirea somațiunii din partea creditorului — somațiune în care debitorul va fi a se face atent la consecințele neîmplinirii obligamentelor sale — atunci creditorul este îndreptățit a pretinde plata tuturor intereselor și ratelor de amortizare din capital, scadente mai înainte; în cazul acesta pentru dovedirea faptului, că creditorul a somat pe debitor la plată este de ajuns, dacă creditorul prezintă recepisa postală despre predarea la postă a unei scrisori recomandate la adresa debitorului; este de datoria debitorului a dovedi, că scrisoarea n'a conținut provocarea la plată, sau că termenul fixat pentru plată încă n'a expirat.

Sub împrumut pe amortizație se privește în sensul ordonanței prezente un împrumut, la care replă-

tirea capitalului se face, după un plan de amortizare dinainte stabilit, în minimal 15 ani.

§ 3. Debitorul în obligo, afară de debitorul hipotecar, pentru împrumutul pe amortizare, amintit în § 2, poate denegă plata datoriei, atât în privința intereselor curente, cât și a celor restante și a ratelor de capital, câtă vreme debitorul hipotecar se află sub drapel sau cade sub aceeași considerație ca și cei de sub drapel și din motivul acesta față de el pretensiunea nu se poate valida judecătorește.

§ 4. Proprietarul unor imobilități date în arândă poate denegă plata intereselor și a ratelor de capital după împrumutul hipotecar întabulat pe imobil dacă poate dovedi — că în lipsă de altă avere — pentru aceea nu este în stare să plătească datoria, fiindcă arândătorii sau chiriașii săi, în temeiul amânării, ce li-o acoardă ordonanța prezentă, au rămas în restanță cu plata arândii.

Interesele curente și ratele de amortizare din capital ale împrumuturilor pe amortizare, întabulate pe case, date în chirie, debitorul este îndreptățit a le plăti, câtă vreme sunt în vigoare dispozițiile §-lui 25, în rate lunare egale, cu interese cu tot, dar fără penal.

2. Asigurări.

§ 5. Restanțele provenite din afaceri de asigurare, cari în sensul § 4 I. punct 7 al ordonanței privitoare la moratoriul VI, la 31 Iulie 1915 erau încă supuse moratoriului, trebuie plătite, întrucât §-ul 6 nu statuiază vreo excepțiune — cum urmează:

restanțele datoriilor expirate până la finele lui Martie 1915 — în ziua de 30 Septembrie 1915;

restanțele datoriilor expirate în luna Aprilie 1915 — în ziua de 31 Octombrie 1915;

restanțele datoriilor expirate în luna Maiu 1915 — ziua de 30 Noiembrie 1915;

restanțele datoriilor expirate în lunile Iunie și Iulie — în ziua de 31 Decembrie 1915.

§ 6. Premiile de asigurare, fie că au expirat înainte de intrarea în vigoare a ordonanței prezente, fie după aceea, cad în întregime sub moratoriu, dacă asiguratul, atunci când premiile au fost scadente, a fost sub drapel sau cade sub aceeași considerație ca și persoanele aflătoare sub drapel.

Datoriile amintite în alineata de mai înainte și supuse moratoriului sunt a se plăti, după încetarea împrumutului în temeiul căreia au fost amânate, în 4 rate egale, în intervale de câte 3 luni. Prima rată trebuie plătită la 3 luni, calculate dela ziua în care obligatul a încetat a fi sub drapel sau a fi considerat în aceeași categorie cu cei de sub drapel.

§ 7. După expirarea moratoriului asiguratul nu poate refuză plata premiei de asigurare, supuse în întregime sau în parte moratoriului, pe motiv, că prin neplătirea premiei asigurarea s'a sistat; excepție se face în cazul când asiguratul (contrahentul) în interval de 15 zile calculate dela scadența premiei sau dela respirul legal sau cel acordat de asigurator, a avizat

pe acesta, că dorește sistarea asigurării. Pentru a dovedi aceasta este de ajuns dacă asiguratul (contrahentul) prezintă o recepisă postală, prin care se confirmă, că în intervalul amintit s'a predat la poștă o scrisoare la adresa asiguratorului. Este de datoria asiguratorului să dovedească că scrisoarea din chestiune n'a conținut declarația de sistare a asigurării.

Asiguratorul nu poate sistă contractul de asigurare pe motiv, că asiguratul (contrahentul) nu a plătit premiile de asigurare la termenele fixate în § 5 și 6. Asupra astorfel de premii nu are valoare termenul de prescripțiune prescurtat, prevăzut în §§-ii 487, 506 și 514 al art. de lege XXXVII:1875, ci premiile acestea, cu toate accesoriile lor, cad sub prescripțiunea de drept privat general.

3. Datoriile de chirie.

§ 8. Datoriile de chirie, întemeiate pe contracte de chirie, încheiate cu privire la locuințe sau alte localități, fără considerare, că au expirat înainte sau după intrarea în vigoare a ordonanței prezente, cad în întregime sub moratoriu, dacă persoana obligată se află sub drapel, sau cade sub aceeași considerație cu cei de sub drapel.

Nu cade însă sub moratoriu datoria de chirie a persoanei aflătoare sub drapel sau a celeice se consideră în aceeași categorie cu militarii, dacă obligatul se împărtășește de plata sa obișnuită sau cel puțin de banii de cuartir, sau de vr'un ajutor public în scopul chiriei. Dacă obligatul primește numai bani de cuartir sau ajutor, atunci datoria de chirie este a se plăti numai până la suma banilor de cuartir sau a ajutorului primit. În caz de subinchiriere a locuinței, în întregime sau în parte, chiria, ce are să o plătească subchiriașul asemenea este scoasă de sub moratoriu. Nu cade, mai departe, sub moratoriu chiria locului de afaceri, dacă afacerea, în butul întrării sub drapel a proprietarului se continuă.

Plata datoriilor de chirie, supuse moratoriului, în sensul alineatelor anterioare, se face în conformitate cu alineata a doua a §-ului 6.

Paragrafi 9—11 tractează capitolele 4—7 de mai puțin interes pentru cetitorii noștri.

8. *Datoriile întemeiate pe cambii și alte hârtii de valoare indossabile.*

§ 13. Restanțele datoriilor, întemeiate pe cambii, assignații comerciale, warrant-uri și cecuri, supuse, în sensul ordonanței de moratoriu VI, în întregime sau în parte moratoriului — cari în sensul § 4; punct II, a aceleiași ordonanțe, la 31 Iulie 1915 au fost încă supuse moratoriului — sunt a se plăti, întrucât § 19 nu statuiază vre-o excepțiune, în două rate egale, și anume după hârtiile „la vedere“ (à vista) sau expirate înainte de 1 Noiembrie 1914, în Octombrie 1915 și Octombrie 1916; iar după alte hârtii supuse moratoriului în Noiembrie 1915 și Noiembrie 1916; în toate cazurile în ziua din luna respectivă, care după cifra sa

corăspunde zilei de scadență, iar dacă ziua aceea ar lipsi din luna aceea — în ziua ultimă a lunii.

Dispozițiile alineatului prim nu au valoare față de obligații a căror stabilimente, afaceri, locuințe sau gospodării stabile se află exclusiv pe teritoriul comitatelor: Bereg, Maramurăș, Sáros, Sătmar, Sirmiu, Ugocsa, Ung sau Zemplin sau în orașele Sătmar ori Zemun. Terminele când și mărimea ratelor în cari vor avea a-și plăti datorașii din comitatele acestea datorile, le va fixa separat ministrul de finanțe, care va putea stabili pentru singuraticile ținuturi ale comitatelor amintite norme diferite.

Față de acela, care a luat asupra sa un obligament cambial, prin o cambie, emisă înainte de 1 August 1914, în temeiul unei datorii, plătabilă în conformitate cu ordonanța prezentă — posesorul cambial, în favorul căruia sustă pretensiunea de drept comun amintită, este în drept a validită și rate mai mari, decât cele fixate în alineatele anterioare dacă din datoria din chestiune, în sensul ordonanței prezente, a devenit deja scadență o rată mai mare. Normele acestea află aplicare corăspunșătoare și față de asigunațiunile comerciale, warrant-uri și cecuri.

9. Depozite spre fructificare.

§ 14. Asupra banilor plasați în cont-curent, înainte de 1 August 1914, la institute de bani sau alte firme, ce se ocupă cu primirea de depozite, proprietarul contului curent poate dispune liber — pe lângă observarea terminelor de anunț stipulate — fără considerare la sumă.

Asupra banilor plasați înainte de 1 August 1914, pe lângă libele de depozit, la institute de bani sau la alte firme, ce se ocupă cu primirea de depozite spre fructificare — înțelegând aici și interesele expirate înainte de 1 August 1914 — deponentul poate dispune, fără alterarea terminelor de anunț stipulate, până la alte dispoziții ale ministeriului, numai pe lângă următoarele restricțiuni:

Dacă la 1 August 1914 depozitul, plasat pe lângă libel, nu a fost mai mare decât K 2000, deponentul poate pretinde să i se replătească, pe tot timpul decurs dela 1 August 1914 încoace, K 200, iar dacă a fost mai mare decât K 2000 — poate pretinde replătiri de câte K 200 lunar; în cazul din urmă însă suma maximală, ce se poate pretinde pe toată durata moratoriului este 10% ale sumei în ființă la 1 Aug. 1914.

Pentru plata dărilor sau a altor sarcini publice, sau în scopul plătirii ratelor împrumuturilor de stat, deponentul poate asemna — între limitele și sub condițiile, ce le poate fixa ministrul de finanțe — orice sume din bonul său la cassele încredințate cu incasarea acelor sume.

Deponentul este îndreptățit a pretinde replătirea capitalurilor sale, plasate pe lângă libele de depuneri, fără privire la sumă, dacă poate dovedi în mod demn de încredere, că banii îi trebuie pentru plata unor datorii, ce au fost supuse moratoriului, și asupra că-

roră în sensul ordonanțelor referitoare la moratoriu sau a ordonanței prezente, trebuie să facă plăți, cari plăți, fără a dispune asupra depunerilor sale, nu este în stare a le presta — decât numai cu periclitarea subsistenței sale proprii sau a persoanelor, a căroră susținere cade în sarcina lui, sau cu primejduirea întreprinderii sau a gospodăriei sale, și dacă sumele reclamate în acest scop le asignează în favorul creditorului. Deponentul trebuie să documenteze și aceea, că dreptul de dispoziție asupra depozitului l-a avut deja înainte de 1 August 1914, sau a ajuns la acest drept, deatunci încoace, prin moștenire.

Deponentul poate face uz de dreptul, ce i se asigură în cele două alineate anterioare numai, dacă anunță ridicarea sumei, cel puțin cu 8 zile înainte — întrucât nu este stipulat vreun termen de anunț mai lung.

La înșotiri, suma, ce se poate pretinde spre replătire, în temeiul §-ului prezent, la nici un caz nu poate fi mai mare decât jumătate a sumei plasate pe lângă libel.

Sumele replătite în ziua de 1 August 1914 sau mai târziu, din depunerea în ființă la 1 August 1914, se pot calcula în sumele reclamate ulterior, în temeiul alineatului 3.

Dacă institutul de bani sau o altă firmă, ce se ocupă cu primirea de depozite spre fructificare, fie înainte, fie după intrarea în vigoare a ordonanței prezente, a redus în mod unilateral dobânda în ființă la 31 Iulie 1914, atunci nu pot denega replătirea integrală a depozitului, decât numai, dacă urcă dobânda din nou, la cea în ființă la 31 Iulie 1914. Dacă institutul de bani sau firma pretinde pentru replătirea capitalului un anunț prealabil, atunci nici pe timpul de anunț nu poate calcula interese mai reduse, decât cele la cari a fost obligat la 31 Iulie 1914.

Restricțiunile cuprinse în ordonanța prezentă, cu privire la depozite, se vor sistă din partea ministeriului, după trebuință, prin o ordonanță specială.

§ 15. Institutul de bani sau firma, care se ocupă cu primirea de depozite spre fructificare nu poate refuza — cu provocare la § 17 — executarea unui ordin al deponentului, de a trece o anumită sumă din bonul său într'un alt cont-curent dela acelaș institut sau aceeași firmă sau într'un libel de depozit, provăzut cu clauzula, ce indică transcrierea.

Persoanele, în favorul căroră s'au făcut astfel de transcrieri, pot dispune până la retragerea restricțiunii, de bonurile lor, numai între limitele stipulate între ele și deponent și comunicate institutului sau firmei — și numai în măsura, în care ar fi putut dispune de acei bani însuși deponentul, dacă transcrierea n'ar fi avut loc; în cazul acesta depunerea rămasă deponentului rămâne — până la concurența sumei transcrise — neatacabilă. Deponentul asemenea poate pretinde replătiri din sumele transcrise în depunerea sa proprie numai, în măsura, în care ar fi putut face aceasta, dacă transcrierea n'ar fi avut loc.

Depunerile fondurilor publice, trebuie replătite, fără nici o restricție, în sumă integrală, amăsurat trebuinții, a căreia subversare o stabilesc autoritățile de control ale statului. Trebuie însă observate termenele de anunț stipulate, resp. să se anunțe ridicarea în scris cel puțin cu 8 zile înainte. Mărimea trebuinții o stabilește, privitor la fondurile orașelor cu magistrat, a comunelor mari și mici, la sume, ce trec peste K 5000 ministrul de interne, la sume sub K 5000 vicecomitele.

Dispoziția aceasta are valoare și față de depunerile casselor de asigurare muncitorești și a casselor de ajutorare a societăților miniere. Măsura trebuinții o stabilește privitor la cassele de asigurare muncitorești oficiul asigurărilor muncitorești de stat.

Pentru acoperirea trebuințelor lor curente, orașele și comunele, precum și cassele orfanale, pot dispune — pe lângă observarea termenelor de anunț stipulate, dar pe lângă un anunț prealabil de cel puțin 8 zile — de capitalurile lor plasate pe lângă libele de depuneri — fără privire la limitele fixate în §§-ii 14 și 15. Mărimea trebuințelor curente o stabilește în capitală pentru sume, ce trec peste K 20,000 ministrul de interne; pentru sume până la K 20,000 consiliul comunal; în orașele cu drept municipal și cu magistrat ministrul de interne; în comune mari și mici, privitor la sume, ce trec peste K 5000 — ministrul de interne; la sume până la K 5000 vicecomitele comitatens. Privitor la cassele orfanale stabilirea trebuințelor curente cade în competența Scaunelor orfanale.

Capitalurile administrate la cassa orfanală și ajunse la scadență prin încetarea tutoratului sau a curatoratului, pot fi replătite numai excepțional, și numai în măsura stabilită din caz în caz de ministrul de interne.

10. Alte datorii de capital.

§ 17. Alte datorii, neamintite în §§-ii 2—16 și 19, cari în sensul ordonanței de moratoriu III au fost supuse la 31 Iulie 1915 moratorului, sunt a se amortiza, împreună cu interesele, scadente înainte de 1 August 1914, în trei rate astfel, că câte 25% ale datoriei sunt plătibile în Octomvrie 1915 și Martie 1916, iar restul în Octomvrie 1916; în toate cazurile în aceea zi a luni din chestiune, care după cifra sa corespunde scadenței datoriei, iar dacă ziua aceea lipsește din luna din chestiune, sau dacă n'a fost stabilită o scadență fixă, în ziua ultimă a lunii.

Modalitățile de amortizare a restului din prețul de cumpărare la licitație a unor imobilități, rest supus moratorului, le va stabili ministrul de justiție prin o ordonanță specială, ce o va emite pe baza §-ului 40.

§ 18. Datoriile în bani, scadente după 31 Iulie 1915 până la 31 Decembrie 1915, incluziv, în ființă sub titlu de preț de cumpărare a unor imobilități, întreprinderi sau afaceri, întemeiate pe contracte de cumpărare încheiate înainte de 1 August 1914, respective ratele expirate în timpul amintit, ale astorfel de datorii

se pot plăti în două rate egale. Rata primă a datoriilor scadente în lunile August și Septembrie 1915 trebuie plătită în timp de două luni dela scadență; cea a datoriilor scadente în Octomvrie, Noiembrie și Decembrie 1915 și în ziua scadenței lor; iar rata a doua, în fiecare caz, în timp de 4 luni calculate dela terminul de plată a ratei prime.

Dispozițiile cuprinse în §§-ii 12—16 a ordonanței referitoare la moratoriul IV află aplicare corăspunătoare asupra datoriilor amintite în alinea primă.

Asupra datoriilor în bani scadente după 31 Iulie 1915, până incluziv 31 Decembrie 1915, întemeiate pe alte soiuri de contracte, încheiate înainte de 1 August 1914, pentru a cărora asigurare sunt depuse efecte (hârtii de valoare) asemenea se extind normele cuprinse în alinea primă, în ce privește escontarea din efectele amanetate.

Paragraful 19 cuprinde dispoziții privitoare la datoriile provenite din construirea de căi ferate — deci nu prezintă interes pentru cetitorii noștri.

II. Interese.

§ 20. Deodată cu ratele de capital, plătibile conform §§-ilor 2—18, se pot pretinde și interesele scadente până în ziua de plată a ratei — după întregă suma restantă.

Interesele dela 1 August 1914 încoace, ale depunerilor plasate pe lângă libel și amintite în § 14, le poate pretinde deponentul — în lipsă de altă stipulațiune — ori și când.

Interesele expirate înainte de 1 August 1914, ale acelor capitaluri, cari nu cad sub amortizările prevăzute în ordonanța prezentă și cari interese nu cad nici sub prevederile §-ului 2 sunt a se plăti în sensul §-ului 17. Dacă debitorul nu plătește vre-o rată scadentă în timp de 15 zile după somarea creditorului, atunci devine scadență, deodată întregă restanța de interese.

II. Norme speciale cu privire la cambii și la alte hârtii de valoare indossabile.

§ 21. Posesorul cambial este îndreptățit a umplea înainte de expirarea moratorului cambial, ce a primit-o neumplută dela debitorul său, înainte de 1 August 1914, pentru o pretensiune, ce este a se amortiza în sensul acestei ordonanțe, numai cu o dată dinainte de 1 August 1914. O umplere contrară acestei dispoziții se privește ca contrară stipulațiunii.

Privitor la cambiile emise înainte de 1 Aug. 1914 n'are loc sub durata moratorului regresul de asigurare normat în §§-ii 25—29 ai art. de lege XXVII—1876.

§ 22. Prezentarea necesară în sensul legii pentru susținerea dreptului de păra sau de regres, privitor la ratele plătibile conform §-lui 13, se poate face până atunci, până nu a expirat și pentru restul datoriei termenul de prezentare normat. Dacă în timpul acesta s'a făcut prezentarea pentru plățirea vre-unei rate scadente, ulterior hârtia nu trebuie din nou prezentată.

Terminul de 30 de zile, fixat în alinea a doua a §-ului 448, a art. de lege XXXVII—1876 trebuie săcotit dela scadența ultimei rate a datoriei.

Privitor la hârțiile, ce cad sub dispozițiile §-ului 13, nu este necesar protestul, prevăzut în lege pentru susținerea dreptului de pără sau de regres — cu excepția hârțiilor la vedere sau scadente la un timp anumit după vedere; dacă obligatul neagă faptul prezentării, este de datorința lui a dovedi aceasta. Protestul, ce eventual totuși s'a ridicat este, ce este drept, valid, dar cheltuielile ivite cu ridicarea lui trebuie restituite creditorului numai dacă careva din obligații cambiali domiciliază în străinătate.

Asemenea trebuie restituite spesele protestului, pe care posesorul efectului l-a ridicat până inclusiv 3 August 1914, cōntrar ordonanței de moratoriu I.

Creditorul îndreptățit la regres poate pretinde și în cazul acela proviziunea de prōtest, calculată după rata plătibilă, dacă nu a protestat efectul prezentat spre plată.

Dispozițiile §§-ilor 45—47 ai art. de lege XXVII din 1876, referitoare la înștiințarea anteriorilor trebuie aplicate în mod corăspunsător și în cazul ace'a, când posesorul a abstat dela protestarea efectului pentru lipsă de plată; în cazul din urmă însă înștiințarea trebuie făcută în timp de 15 zile după prezentare.

Posesorul cambiei este dator a notă pe cambie plata parțială; precum și timpul când și din partea cui s'a efectuit plata. Obligatul cambial poate pretinde, ca plata, ce a făcut-o să i se cuitze pe o copie a cambiei. Obligatul cambial, supus regresului de plată, poate pretinde afară de aceasta și liberarea copiei autentice a protestului ridicat în mod valid, pentru suma întregă a cambiei sau a protestului original, ridicat după 31 Iulie 1914, pentru neefectuarea plății parțiale.

Dacă nu s'a ridicat protest, atunci, la cererea obligatului cambial, posesorul cambiei este obligat a legaliza copia cambiei, în care confirmă plata parțială. Cheltuielile cad în sarcina obligatului cambial. Confirmarea Băncii Austro-Ungare scrisă pe copia cambiei suplinește legalizarea copiei. Toate dispozițiile acestea au valoare și față de asignațiunile comerciale, warant-uri și cecuri.

§ 23. Privitor la cambiile, asignațiunile comerciale și warant-urile, nesupuse moratorului, cari au expirat sau expiră înainte de 1 Decembrie 1915, termenul pentru prezentarea spre plată sau pentru ridicarea protestului în lipsă de plată, fixat în ordonanțele de moratoriu sau în lege, se prolongesc până la 3 Decembrie 1915 inclusiv.

În același timp se poate face și prezentarea spre plată pentru onoare a efectelor amintite.

§ 24. Dreptul de depozitare, prevăzut în § 40 a art. de lege XXVII—1876, îl are acceptantul după expirarea a două zile de lucru, calculate, privitor la hârțiile amintite în § 13, din ziua, în care este plătibilă rata datoriei, în sensul ordonanțelor de moratoriu sau

a ordonanței prezente; iar privitor la hârțiile amintite în § 23, dela ziua de scadență.

Fiecare anterior poate pretinde ca hârția să fie prezentată spre plată din partea posesorului și anume hârțiile prevăzute în § 13, după expirarea zilei, în cari au fost plătibile, cōnform ordonanțelor de moratoriu sau a ordonanței prezente; iar hârțiile amintite în § 23, după scadență; dacă posesorul hârției nu se conformează, fără amănare, provocării, ce i s'a adresat în această privință, atunci el este responsabil pentru dauna, ce se naște din aceasta.

Capitolele III, IV și V, cu §§ 25—43, conțin dispoziții de mai puțin interes pentru cetitorii noștri privitoare la relațiile de chirii, dispoziții referitoare la ținuturile atinse de evenimentele rășboinice și dispoziții diverse și de încheiere.

Noua ordonanță a întrat în vigoare la 1 August 1915.

Lămuriri.

«Gazeta Transilvaniei», ocupându-se în articolul său prim dela 1 August n. a. c., cu cele scrise de noi privitor la chestiunea importului de cereale din România, după ce ne amestecă și restălmăcește scrisul cum n'ar fi ertat, propune și insistă să spunem și numele celor ce au făcut speculă cu cerealele.

Ținem foarte mult la vechiul organ de publicitate dela Brașov, pe care suntem datori să-l cinstim pentru trecutul său neprihănit și pentru sinceritatea cu care a servit în acest trecut toate chestiunile noastre de interes obștesc, fără să fi fost determinat în acțiunile sale nici când de scopuri particulare. Cu toate acestea, regretăm dar nu-i putem considera propunerea, ce ni-o face.

Scopul scriselor noastre a fost să precizăm punctul de vedere corect și cinstit, de care trebuie să se conducă toți aceia, cari se ocupă cu importul de cereale din România, dorind ca în viitor să se pună capăt greșelilor și abuzurilor, ce s'au făcut cu recomandațiunile și protecțiile, obținute dela particulari și corporațiuni de bună credință. Ori, scopul acesta, de sigur, ni l'am ajuns și avem cea mai bună speranță că lucrurile se vor îndreptă.

De persoane, pe cari — în cazul dat — alții le-ar putea nomina mai sigur și mai complet, nu ne-am ocupat, nefiind aceasta de lipsă pentru scopul servit de noi. Nu ne-am ocupat nici din simplul motiv, că întrucât între cei implicați în afacerile de cereale ar fi unii și alții, cari sunt datori să răspundă pentru faptele lor, la aceasta au să-i oblige cei chemați, în prima linie cei, de cari s'a făcut abuz, particulari sau corporațiuni. Aceștia cunosc după nume pe ceice au abuzat de încrederea acordată, le pot controla faptele și-i pot trage la răspundere, prin mijloace de cari dispun spre acest scop, la locul și timpul cuvenit.

Noi, liberi de ori ce patimi și interese particulare, în chipul acesta înțelegem să ne facem datoria de organ de publicitate corect și suntem absolut convinși, că în nici un caz nu am face servicii mai bune chestiunilor publice, pe cari le reprezentăm, dacă ne-am apucă să le deplasăm la afaceri personale.

Urmărim de vreme îndelungată pressa serioasă străină, a popoarelor culte și am văzut, că și la acestea au obvenit și obvin greșeli și abuzuri în activitatea lor economică și financiară. Afacerile de asemenea natură însă se tratează din punct de vedere al obiectului și nu al persoanelor. Chestiunile persoanelor sunt lăsate în grija factorilor chemați a se ocupa în prima linie cu ele și numai când prin aceștia ajung în publicitate, se înregistrează în pressă.

Cu toate acestea, dacă alții cred, că sunt chemați să-și însușiască și drepturile și datorințele altora și că împrejurările extraordinare din zilele noastre sunt prielnice și — în fine — dacă cred că coloanele gazetelor noastre sunt datoare să tracteze chestiunea importului de cereale și din punct de vedere al persoanelor, poftescă și o facă. Au destule căi și mijloace să afle, natural, întrucât nu vor fi știind, aceea ce propun și inzistă să spunem noi.

Banca Națională a României.

— Bilanțul pe primul semestru 1915. —

Bilanțul general al primului institut de credit din Regat încheiat la 30 Iunie 1915, arată ca *beneficiu* al semestrului I al anului curent, suma de 4.902,667 lei 72 bani față de 3.810,504 lei și 36 bani beneficiul de aceeași dată a anului 1914.

Activ figurează: *Cassa* Lei 216.490,137·82 față de Lei 265 mil. 393,669·36 în anul trecut la 30 Iunie. Suma aceasta se repartizează astfel:

Bilete de bancă: Lei 52.772,125 (în anul trecut 110.212,980 lei);

Argint: Lei 598,823·87 (Lei 957 mii 673·50);

Aur: Lei 163.119,188·95 (Lei 154 mil. 223,015·80).

Trate considerate ca aur figurează cu 71.039,560 Lei față de Lei 56.598,398 Lei și 90 bani anul trecut.

Stocul metalic al Băncii Naționale este anul acesta de 259 milioane 583,748 Lei și 95 față de Lei 210,821,404·70 cât a fost la 30 Iunie 1914. Diferența în plus din acest an provine de acolo că în bilanțul de acum figurează și *aur depozitat* pentru o valoare de Lei 25.220,900 și *lingouri de aur* pentru 205,000 Lei, — două conturi cari nu existau în bilanțul semestrului I din 1914.

Portofoliul român atinge valoarea de 216.544,859 Lei și 45 bani (Lei 157.114,127·60 revine asupra Centralei și restul asupra sucursalelor și agențiilor).

Contul portofoliului *român și străin*, figură în bilanțul dela aceeași epocă a anului trecut numai cu suma de Lei 185.003,306·27.

Imprumutul statului din 1901 (fără dobândă) Lei 11.273.958 05 (Lei 11,924,059 40).

Anul acesta mai este și *noul împrumut în cont-curent pe bonuri de tezaur* 3 la sută aur pentru suma de 209.472,909 Lei și 40 bani.

Imprumuturile pe efecte publice au atins suma de Lei 49.835,787·04 (Lei 48.240,260·71 în anul trecut).

Tot la *Activ*, în bilanțul dela 30 Iunie 1915, mai figurează:

Efectele capitalului social Lei 10 mil. 660,471; Efectele fondului de rezervă Lei 16.411.177·68; Efectele fondului de amortizare a imobilelor, mobilier și mașini de imprimerie Lei 3.956,681·08; Efectele fondului de pensii și ajutoare al funcțion. băncii Lei 2.728.188·07; Imobile Lei 6 mil. 737,913·47; Mobilier și mașini de imprimerie Lei 1.110,866·49; Dobânzi datorate la împrum. pe efecte publice Lei 729,135·01; Efecte și alte valori în păstrare Lei 135 mil. 325,866·20; Bonuri de tezaur 3 la sută aur în gaj pentru împr. statului Lei 300.000,000; Efecte în gaj și în păstrare provizorie Lei 162.073,508·30; Conturi-curente Lei 11.872,243·43; Conturi de valori Lei 19.412,841·74; Conturi diverse Lei 32.034,275·73.

La Pasiv figurează următoarele conturi: Capital Lei 12 milioane.

Fond de rezervă Lei 39.780,616·25; Fond amort. imobilelor, mobilier și mașini de imprimerie Lei 5.907,700·06; Fond de pensii și ajutoare al funcționarilor Băncii Lei 2.931,437·98; Conturi curente și recipise la vedere Lei 69,045,500·67; Reescontul semestrului viitor Lei 1.981,609; Efecte și alte valori de restituit lei 597.399,374·50; Conturi diverse Lei 63.474,504·68; Rezerva din beneficiul pe 1914 conf. deciziei adunării generale Lei 1 milion.

Biletele de bancă emise sunt pentru o valoare de 712.711,970 Lei, din care în circulațiune sunt numai pentru 659,939,845 Lei, iar restul în cassă.

Anul trecut, la aceeași dată biletele de bancă emise însumau 529.151,300 Lei din care 418.938,320 Lei bilete în circulațiune.

Suma totală a operațiunilor, atât la *Activ*, cât și la *Pasiv*, este de Lei 1.511.135,380·86 față de numai Lei 918.623,561·98 bani, cât însumau operațiunile bilanțului dela 30 Iunie 1914.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 5 August 1915.

Situațiunea pieței internaționale de bani nici în săptămâna expirată nu a trecut prin ceva schimbări de seamă. În Berlin continuă a fi abundanță de bani și discontul privat a cotat $3\frac{3}{8}\%$, iar în London se menține încordarea semnalată în numărul nostru trecut. Discontul privat $5\frac{1}{8}\%$.

Încordarea din piața internă de bani, despre care am raportat în ultimul nostru raport săptămânal s'a dovedit a fi trecătoare. După ultimo banii au fost abundanți în piețele interne și discontul arată tendință spre cădere, cotând în Viena material I $3\frac{1}{2}\%$, în Budapesta 4% . Alt material $4\frac{1}{4}\%$.

CRONICĂ.

Necrolog. *Georgiu Șuta*, viceprezidentul direcțiunii institutului «*Sătmăreana*» în Seini a încetat din viață la 28 Iulie 1915 în etate de 57 ani.

— *Ioan Popeanoș*, comerciant, membru în direcțiunea institutului „*Negoitul*” în Porumbacul superior, a încetat din viață la 4 crt. în etate de 55 ani.

Prețuri maxime pentru păstăioase. Guvernul a fixat, prin ordonanța sa Nr. 2795/915 dela 27 Iulie a. c., prețuri maxime și pentru păstăioase și anume pentru

fasole . . .	K	40—
mazăre . . .	„	50—
linte . . .	„	50—

Prețurile se înțeleg pro majă metrică (100 kgr.), inclusiv spesele de transport la stațiunea de încărcare, dar fără sac, care se poate calcula separat.

Noua ordonanță a intrat în vigoare la 28 Iulie a. c. Neobservarea dispozițiilor ei se pedepsește cu arest până la 2 luni și amendă până la K 600.

La vânzări în mic, direct pentru consum, vânzătorul poate cere numai un preț, ce nu stă în prea mare disproporție cu prețurile maxime de mai sus.

Avansurile pe recolta anului curent. La 25 l. tr. a expirat termenul până la care, în sensul ordonanței, ce am publicat și noi la timpul său, băncile puteau încuviința producătorilor avansuri pe recolta anului curent. La acordarea astorfel de avansuri s'au angajat, precum se anunță, abia 100 de institute de bani din provincie. Suma licuidată de ele pe recolta a. c. se urcă la rotund K 5 milioane, o sumă destul de mică și care dovedește că agricultorii n'au prea fost avizați la astfel de anticipații.

Datoria publică engleză în 1775—1915. Iată o tabelă interesantă arătând datoria engleză (în lire sterline*) dela 1775 încôace:

1775 (înainte de războiul american)	128.583,000
1783 (pacea din Versailles)	249.851,000
1802 (pacea din Amiens)	520.207,000
1816	885.000,000
1857	836.000,000
1899	635.000,000
1903	798.000,000
1914 (31 Martie)	707.000,000
1915 (31 Martie)	1.165.802,000

Tot ce s'a obținut în opt ani, 1903—1914, ca diminuare a datoriei s'a dus în două luni de războiu. Acum mai vine și noul împrumut 4 jum. la sută, care a produs vreo 600 milioane lire sterline și deși prin convertirile posibile, o parte din datorie va dispărea, este totuși probabil ca până într'un an datoria să se urce la două miliarde de lire.

* 1 Livre sterlin 1 = K 24.

„**Banca Națională a României**”. Situațiunea sumară la 18 Iulie 1915 în comparație cu 19 Iunie 1914 prezintă următoarele cifre:

Activ: Stoc metallic: Lei 264.732,802 și anume: aur (monete) Lei 165.492,242, aur depozitat L. 25.220,000, aur (lingouri) L 205.000, disponibil și trate considerate ca aur L 73.814,560, (în 1914 L 210.060,619 anume: aur (monete) L 153.420,721, aur depozitat — —, aur (lingouri) — —, disponibil și trate cons. ca aur Lei 56.629,898). Argint și diverse monete: Lei 515,041 (în 1914 Lei 834,240). Efecte scontate Lei 209.319,466 (în 1914 Lei 187.837,628). Împrumuturi pe efecte publice în cont-curent: L 50.167,677, (în 1914 L 52.505,045). Împrumutul Statului de 15 mil. fără dobândă (1901): Lei 11.273,958 (în 1914 L 11.273,958). Împrumutul în cont-curent pe bônuri de tezaur 3% aur (1914 și 1915): L 223.974,938 (în 1914 Lei — —). Efectele cap. social: Lei 10.699,576 (în 1914 Lei 11.999,357). Efectele fond. de rezervă: Lei 16.411,177 (în 1914 Lei 16.762,877). Efectele fondului amort. imobil., mobil. și mașinilor Lei 3.956,6881 (în 1914 Lei 4.036,281). Imobile Lei 6.738,003 (în 1914 Lei 6.726,273). Mobilier și mașini de imprimărie: Lei 1.110,861 (în 1914 Lei 1.075,656). Cheltuieli de administrațiune: Lei 212,735 (în 1914 Lei 213,302). Efecte și alte valori în păstrare: Lei 138,043,141 (în 1914 Lei 132.150,117). Bonuri de tezaur 3%¹ aur în gaj p. Impr. Statului: Lei 300.000,000 (în 1914 Lei — —). Efecte în gaj și în păstrare provizorie: Lei 158.207,369 (în 1914 Lei 143.460,930). Conturi curente: Lei 17.102,585, (în 1914 Lei 23.379,476). Conturi de valori: Lei 21.973,412 (în 1914 Lei 23.988,500). Conturi diverse: L 34.217,273 (în 1914 Lei 14.897,559).

Pasiv: Capital: L 12.000,000 (în 1914 L 12.000,000). Fond de rezervă: L 39.780,616 (în 1914 L 37.179,870). Fondul amort. imobil., mobil. și mașinilor: L 5.907,700 (în 1914 L 5.526,192). Bilete de bancă în circulațiune L 670.553,767 (în 1914 Lei 429.914,660). Dobânzi și beneficii diverse: Lei 786,832 (în 1914 Lei 629,894). Conturi-curente și recepise la vedere: Lei 67.848,592 (în 1914 Lei 17.807,212.) Efecte și alte valori de restituit: Lei 596.250,510 (în 1914 Lei 275.611,047). Conturi diverse: Lei 70.625,984 (în 1914 Lei 58.595,340).

Taxa: Scont 6%, dobânda 7%.

SUMAR.

Sistarea succesivă a moratoriului. — Lămuriri. — **Banca Națională a României.** — *Revista financiară:* Situațiunea. — *Cronică:* Necrolog. Prețuri maxime pentru păstăioase. Avansurile pe recolta anului curent. Datoria publică engleză în 1775—1915. Banca Națională a României.

„ARDELEANA”

institut de credit și economii, societate pe acții, Orăștie

Aviz.

La institutul nostru află aplicare imediat doi practicanți cu praxă bună de bancă, salar lunar până la 150 cor. Reflectanții să-și înainteze documentele, prin cari dovedesc praxa de bancă, iar în cerere să amintească, că întrucât stau sub obligamentul militar.

Orăștie—Szászváros, la 28 Iulie 1915.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

BILANȚ GENERAL

Incheiat la 30 Iunie 1915.

ACTIV.

PASIV.

		K f				K f	
Cassa	Bilete de bancă	52.772,125—		Capital		12.000,000—	
	Argint	598,823·87		Fond de rezervă		39.780,616·25	
	Aur	163.119,188·95	216.490,137·82	Fond amort. imobilelor, mobilier și mașini de imprimerie		5.907,700·06	
Aur depozitat			25.220,000—	Fond de pensuni și ajutoare al funcțion. băncii		2.931,437·98	
Lingouri de aur			205,000—	Bilete de bancă } în circulațiune 659.939,845—			
Stoc metalic	259.583,748·95			emise, din cari: { aflate în cassă 52.772,125—	712.711,970—		
Trate considerate ca aur			71.039,560—	Conturi-curente și recepise la vedere		69.045,500·67	
Portf. rom. } Centrala	157.114,127·60			Reescontul semestrului viitor		1.981,609—	
	Sucurs. și Agenții 59.430,731·85	216.544,859·45		Efecte și alte valori de restituit		597.399,374·50	
Imprumutul statului din 1901 (fără dobândă)		11.273,958·85		Conturi diverse		63.474,504·68	
Imprum. statului în cont-curent pe bonuri de tezaur 3 la sută aur			209.472,909·50	Rezerva din beneficiul pe 1914 conf. deciziunii adunării generale		1.000,000—	
Imprum. pe } Centrala . 15.606,700—				Beneficiul semestrului I al anului curent		4.902,667·72	
efecte publice } Suc. și ag. 11.948,600—	27.555,300—						
Imprum. pe ef. publ. în cont-c. 49.473,700—							
din cari nu s'au ridicat 27.193,212·96	22.280,487·04	49.835,787·04					
Efectele capitalului social		10.660,471—					
Efectele fondului de rezervă		16.411,177·68					
Efectele fondului de amortizare a imobilelor, mobilier și mașini de imprimerie		3.956,681·08					
Efectele fondului de pens. și ajutoare al funcț. Băncii		2.728,188·07					
Imobile		6.737,913·47					
Mobilier și mașini de imprimerie		1.110,866·49					
Dobânzi datorite la imprum. pe efecte publice		729,135·01					
Efecte și alte valori în păstrare . 135.325,866·20							
Bonuri de tezaur 3 la sută aur în gaj pentru imprum. Statului . 300.000,000—							
Efecte în gaj și în păstrare prov. 162.073,508·30	597.399,374·50						
Conturi-curente		19.872,243·43					
Conturi de valori		19.412,841·74					
Conturi diverse		32.034,275·73					
		1.511.135,380·86				1.511.135,380·86	

Vice-gubernator: **I. G. Bibicescu.**

Director: **C. Gioranu.**

PROFIT ȘI PERDERE

Incheiat la 30 Iunie 1915.

DEBIT.

CREDIT.

		K f				K f	
Salariile personalului de administraț.	832,405·10			Sold precedent		4,645·13	
Salariile personalului de imprimerie	103,422·80			Dobânzi și beneficii diverse	8.361,482·99		
Cheltuieli de adm. im- } Centrala 646,518·96				Venitul efectelor publice	289,840·50	8.651,323·49	
posite către stat, diffe- } Suc. și ag. 163,784·63	810,303·59						
rite taxe și indem.							
Fondul amortizării imobilelor	100,000—						
Fondul amortizării mobilier și mașini	30,000—						
Luminat și încălzit	55,588·28						
Drepturi de prezență	23,255—						
Material pentru fabricarea biletelor	189,994·37						
Material de imprimerie	19,960·97						
Diferențe de curs la efecte publice . 1.111,424—							
Diferențe de curs la trate	476.946·79	3.753,300·90					
Sold (beneficiu net)	4.902,667·72						
		8.655,968·62				8.655,968·62	

Vice-gubernator: **I. G. Bibicescu.**

Director: **C. Gioranu.**

Proprietar și editor: **Ioan I. Lăpădatu.**

Tiparul Tipografiei arhidiecezane în Sibiu.